

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Інститут монокристалів

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Рішенням Вченої ради
Інституту монокристалів НАН України
від «26» вересня 2023 р. протокол №9

Голова Вченої ради/директор
Інституту монокристалів НАН України

Ігор ПРИТУЛА

26.09.2023 р.

ПОРЯДОК

підготовки здобувачів ступенів доктора філософії в аспірантурі
Інституту монокристалів
Національної академії наук України

Це Положення розроблено на підставі Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII, Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 „Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)” (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502).

Загальні положення

1. Основною формою підготовки фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії на третьому рівні вищої освіти є аспірантура. Нормативний строк навчання в аспірантурі становить чотири роки, протягом яких аспірант зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, визначеної Інститутом монокристалів Національної академії наук України (далі –ІМК) для підготовки доктора філософії з відповідної спеціальності, а також підготувати дисертацію на основі самостійно проведених досліджень та захистити її.

2. Підготовка громадян України в аспірантурі здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України (за державним замовленням) або за рахунок коштів юридичних чи фізичних осіб (на умовах контракту).

3. Підготовка іноземців та осіб без громадянства в аспірантурі та здійснюється:

на підставі міжнародних договорів України та/або міжнародних програм обміну чи мобільності;

на підставі договорів, укладених між ІМК та закладами вищої освіти (науковими установами) інших країн, про обмін науковцями чи про академічну мобільність;

за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб (на умовах контракту).

4. Науково-методичне забезпечення та організацію діяльності аспірантури здійснює відділ аспірантури. Аспіранти під час навчання займаються виключно виконанням освітньо-наукових (наукових) програми та підготовкою дисертацій.

5. Вступ до аспірантури здійснюється на конкурсній основі відповідно до Правил прийому ІМК.

Правила прийому визначають процедуру, перелік і строки подання документів для вступу в аспірантуру, а також встановлюють зміст, форму і строки вступних випробувань для конкурсного відбору абітурієнтів за спеціальністю.

6. Аспіранти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи.

Індивідуальний план наукової роботи та тема дисертації погоджуються здобувачем з його науковим керівником (керівниками) і після обговорення відділом, лабораторією затверджуються вченою радою ІМК не пізніше, ніж через 2 місяці після вступу здобувача наукового ступеня до аспірантури. У разі потреби тема дисертації може бути уточнена та затверджена у новій редакції після обговорення відділом, лабораторією.

Протягом строку навчання в аспірантурі аспірант повинен виконати освітню і наукову складові освітньо-наукової програми, зокрема здобути

теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, опублікувати наукові публікації за темою дисертації, підготувати дисертацію та пройти процедуру атестації разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Відставання від передбачених індивідуальним планом наукової роботи строків її виконання без обґрунтування наявності об'єктивних і поважних причин може бути підставою для ухвалення вченою радою ІМК рішення про відрахування аспіранта або докторанта.

7. Аспірант, який успішно виконав освітньо-наукову програму і захистив дисертацію до закінчення строку навчання в аспірантурі, вважається таким, що повністю виконав індивідуальний план наукової роботи і успішно завершив навчання на відповідному рівні вищої освіти. Такого аспіранта відраховують з аспірантури з дати набрання чинності наказом закладу про видачу диплома доктора філософії з отриманням одноразової виплати в сумі залишку стипендії, передбаченої у бюджеті ІМК на відповідний рік підготовки.

Права і обов'язки аспірантів

8. Аспіранти мають право на:

- 1) вільний доступ до всіх видів відкритої науково-технічної інформації, наявної у закладах, бібліотеках і державних архівах України;
- 2) отримання методичного і змістовного наукового керівництва щодо власного дослідження керівника/керівників;
- 3) безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;
- 4) академічну мобільність та наукове стажування, що реалізуються відповідно до законодавства;
- 5) академічну та соціальну відпустку відповідно до законодавства;
- 6) трудову діяльність у позанавчальний час відповідно до законодавства.

9. Аспіранти зобов'язані:

- 1) дотримуватися принципів академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників;
- 2) виконувати індивідуальний навчальний план;
- 3) виконувати індивідуальний план наукової роботи та двічі на рік звітувати про хід його виконання на засіданні відділу, лабораторії, вченої ради ІМК;
- 4) підготувати свої наукові досягнення у вигляді дисертації.

10. Аспірантам можуть бути призначені в установленому порядку іменні стипендії, засновані на честь видатних діячів науки, культури, освіти, громадських діячів, а також засновані Президентом України, Верховною радою України, Кабінетом Міністрів України, а також іншими державними і недержавними органами, підприємствами, установами і організаціями.

11. Для реалізації права на академічну мобільність аспіранти можуть бути

направлені на стажування (отримання додаткових наукових консультацій та/або керівництва щодо наукової діяльності та/або засвоєння навчальних дисциплін в рамках виконання освітньо-наукової програми аспіранта) до інших вітчизняних та/або закордонних закладів вищої освіти або наукових центрів. Таке стажування здійснюється за рахунок:

- 1) державного бюджету в межах відповідних загальнодержавних програм фінансування обміну або стажування вчених;
- 2) бюджету наукової установи, до якого направлений аспірант;
- 3) міжнародних договорів про обміни та/або стажування вчених, які укладено між університетами або між відповідними органами державної влади чи органами місцевого самоврядування;
- 4) коштів юридичних або фізичних осіб на умовах договору з приймаючою стороною.

Порядок та умови вступу до аспірантури

12. До аспірантури на конкурсній основі приймають осіб, які здобули вищу освіту на рівні магістра. До вступних випробувань допускають абітурієнтів, які вчасно подали всі необхідні документи для вступу згідно з Правилами прийому до аспірантури ІМК. Приймальна комісія може відмовити абітурієнту у допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури виключно у зв'язку з неподанням у встановлений термін всіх або окремих документів, визначених Правилами прийому.

13. Прийом на навчання для здобуття ступеня доктора філософії здійснюється за результатами вступних випробувань, які складаються з:

- вступного іспиту із спеціальності ;
- вступного іспиту з іноземної мови (англійської, німецької або французької) в обсязі, який відповідає рівню B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Вступник, який підтвердив свій рівень знання, зокрема англійської мови, дійсним сертифікатом тестів TOEFL або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, звільняється від складення вступного іспиту з іноземної мови. Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного випробування з іноземної мови з найвищим балом;

14. Кожному аспіранту одночасно з його зарахуванням відповідним наказом директора призначають наукового керівника – штатного наукового або науково-педагогічного працівника з науковим ступенем.

Науковий керівник здійснює наукове керівництво за науковою роботою аспіранта над дисертацією, проведенням його власного наукового дослідження, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи і відповідає перед вченою радою ІМК за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника.

Кількість аспірантів, прикріплених до наукового керівника – доктора наук, не повинна перевищувати 5 осіб одночасно, а для наукового керівника – доктора філософії – 3 осіб, включаючи аспірантів, підготовка яких здійснюється поза державним замовленням.

На здійснення наукового керівництва одного аспіранта керівникові відводиться щороку 50 академічних годин навчального навантаження.

Рішенням вченої ради одному аспіранту може бути призначено два або більше наукових керівників з відповідним розподілом годин навчального навантаження між ними або змінено наукового керівника.

Порядок навчання в аспірантурі

15. На третьому рівні вищої освіти здобувачі ступеня доктора філософії можуть навчатися в аспірантурі за денною формою навчання. Навчання в аспірантурі передбачає виконання освітньо-наукової програми за певною спеціальністю та самостійне проведення наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників. Усі аспіранти, незалежно від форми навчання, зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені навчальним планом та освітньо-науковою програмою аспірантури.

16. Освітньо-наукова програма аспірантури затверджується рішенням вченої ради ІМК. На підставі освітньо-наукової програми відділ аспірантури ІМК розробляє навчальний план. Успішне виконання навчального плану аспірантури є обов'язковою умовою навчання на третьому рівні вищої освіти.

Вчена рада ІМК має право прийняти рішення про визнання набутих аспірантом до навчання в аспірантурі або поза аспірантурою компетентностей з однієї чи декількох дисциплін (зарахувати кредити ЄКТС), обов'язкове здобуття яких передбачено навчальним планом аспірантури.

17. Освітньо-наукова програма на третьому рівні вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

18. Для розробки освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії в аспірантурі заочною формою навчання встановлюються такі правила:

– обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми інституту складає 40 кредитів ЄКТС, з них не менше 12 кредитів – дисципліни вільного вибору аспіранта;

– обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин, кількість годин аудиторних занять в одному кредиті – не менше 20% (6 годин), окрім викладання іноземних мов, де кількість годин аудиторних занять в одному кредиті становить не менше 40% (12 годин);

– здобуття аспірантами глибинних знань зі спеціальності забезпечують включенням до освітньо-наукових програм і навчальних планів фахової дисципліни (дисципліни) обсягом 26 кредитів;

– оволодіння аспірантами загальнонауковими (філософськими) компетентностями забезпечують включенням до освітньо-наукових програм і навчальних планів нормативної дисципліни «Філософія науки і культури»

обсягом 6 кредитів (90 годин аудиторних занять) у першому семестрі навчання аспірантів із підсумковим контролем у формі екзамену. Дисципліна «Філософія науки і культури» забезпечується Центром гуманітарної освіти НАН України згідно з Розпорядженням № 328 від 30.05.2016 Президії національної академії наук;

– набуття аспірантами мовних компетентностей забезпечують включенням до освітньо-наукових програм і навчальних планів нормативної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування для підготовки аспірантів до рівня загальноєвропейського стандарту володіння мовою С1» обсягом 8 кредитів (240 годин аудиторних занять), яку викладають у першому та другому семестрі навчання з підсумковим семестровим контролем у другому семестрі, що включає екзамен. Викладання дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування для підготовки аспірантів до рівня загальноєвропейського стандарту володіння мовою С1» забезпечується Центром наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України згідно з Розпорядженням № 328 від 30.05.2016 Президії національної академії наук.

19. Аспіранти можуть бути переведені до іншого закладу, у тому числі якщо ІМК не має акредитованої освітньо-наукової програми із спеціальності здобувача:

- 1) на навчання за державним замовленням, якщо вони навчаються у ІМК за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб;
- 2) на навчання за контрактом за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб, якщо вони навчаються у ІМК за державним замовленням;
- 3) на підготовку за акредитованою освітньо-науковою програмою з іншої спеціальності, що є реалізацією їх права обирати види, напрями і засоби наукової і науково-технічної діяльності відповідно до своїх інтересів, творчих можливостей та загальнолюдських цінностей.

Аспіранти, підготовка яких здійснювалася за рахунок коштів державного бюджету, у разі переведення до іншого закладу користуються пріоритетним правом на місця державного замовлення за умови наявності вакантних місць. У разі відсутності таких місць аспіранти за їх згодою можуть бути переведені на навчання за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб.

Переведення аспірантів здійснюється в межах ліцензованого обсягу закладу. На першому році навчання переведення аспірантів забороняється.

20. Якщо ІМК не отримав сертифіката про акредитацію освітньо-наукової програми або закінчився строк дії сертифіката про акредитацію такої програми, переведення здобувачів до іншого закладу, в якому відповідна освітньо-наукова програма акредитована, здійснюється відповідно до законодавства.

21. Стан підготовки дисертації здобувача до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників).

Не пізніше ніж протягом дев'яти місяців до завершення нормативного строку навчання за акредитованою освітньо-науковою програмою здобувач:

- 1) отримує довідку про виконання освітньо-наукової програми і висновок наукового керівника (керівників) з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану;

2) звертається до структурного підрозділу ІМК, що виконує відповідну освітньо-наукову програму та здійснює підготовку здобувача, з письмовою заявою про отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. До заяви додаються дисертація в друкованому вигляді та електронній формі, наукові публікації (або їх копії), в яких висвітлено наукові результати дисертації, довідка про виконання освітньо-наукової програми та висновок наукового керівника (керівників).

22. З метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації не пізніше ніж через місяць з дня надходження заяви проводиться публічна презентація здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення на засіданні базового структурного підрозділу ІМК, що виконує відповідну освітньо-наукову програму та здійснює підготовку здобувача. Результати обговорення та проведення презентації відображаються у висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації, який підписується головою на засіданні структурного підрозділу ІМК. Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації надається здобувачеві не пізніше ніж протягом двох тижнів з дня проведення презентації.

У разі отримання негативного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувач може повторно звернутися до структурного підрозділу ІМК не пізніше ніж протягом шести місяців до завершення нормативного строку навчання за акредитованою освітньо-науковою програмою з письмовою заявою про отримання такого висновку після доопрацювання дисертації або на поновлення в закладі для завершення виконання відповідної освітньо-наукової програми у разі відрахування.

23. За наявності позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувач звертається до вченої ради ІМК з письмовою заявою про утворення разової спеціалізованої вченої ради не пізніше ніж протягом двох тижнів з дня отримання зазначеного висновку.

Утворення разової спеціалізованої вченої ради ІМК та присудження нею здобувачеві ступеня доктора філософії здійснюється відповідно до законодавства, що регулює присудження ступеня доктора філософії.

24. Підготовка в аспірантурі завершується отриманням диплома доктора філософії після публічного захисту дисертації в разовій спеціалізованій вченій раді.

25. Особа, яка була відрахована із ІМК у зв'язку із завершенням навчання за відповідною освітньо-науковою програмою без захисту дисертації, може вступити до закладу повторно.

Особа, яка раніше проходила підготовку в аспірантурі за державним замовленням, може повторно вступити до ІМК для підготовки в аспірантурі за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, відповідно до законодавства.

Здобувачі, які були відраховані із ІМК до завершення навчання за відповідною освітньо-науковою програмою, можуть бути поновлені на навчання в межах ліцензованого обсягу.